

JUHLAJULKAISU

**SUOMALAINEN
LAKIMIESYHDISTYS**

1898 · 22/10 · 1948

SUOMALAINEN LAKIMIESYHDISTYS

TOIMITUSKUNTA:

AARNE REKOLA

V. MERIKOSKI

TAUNO TIRKKONEN

ILMARI MELANDER

TYRVÄÄN KIRJAPAINO OY - VAMMALA 1948

ISSN 0356-7222

ISBN 978-951-855-702-2 (PDF)

Olavi Honka

Etunimilaista ja sen tulkinnasta.

Varhaisempina aikoina valtiovallan taholta ei yleensä asetettu esteitä nimien käytön vapaalle muodostumiselle. Kehitys eri maissa on kulkenut kunkin maan yhteiskunnallisista oloista ja niiden muovautumisesta riippuen eri suuntiin. Jos kuitenkin halutaan hahmotella jonkinlainen yleinen suppea selostus nimien käytön kehityksestä, voidaan etenkin pohjoismaiden osalta todeta, että aluksi käytettiin henkilöistä vain yhtä nimeä, joka luonteeltaan oli *etunimi* ja säilyi henkilön ainoana nimenä hänen koko elinikänsä.¹ Kun yhdellä nimellä voitiin yleensä erottaa vain saman perheen jäsenet toisistaan, tyydytti se henkilöiden yksilöimisen tarpeen yksinkertaisissa ja eristyneissä oloissa. Mutta asutustiheyden kasvaessa ja ihmisten kanssakäymisen vilkastuessa ei tämä enään riittänyt eri henkilöiden erottamiseksi toisistaan. Alettiin vähitellen etunimen ohella käyttää *lisänimeä*, joka useasti kuvasti asianomaisen jotakin ominaisuutta, joko ruumiillista tai henkistä, isän nimeä, asuinpaikkaa jne. Siten alkoi *sukunimen* kehitys. Aluksi se oli suvun yhteenkuuluvaisuuden merkinä, mutta muodostui vähitellen siksi, mikä se nykyisin on, keinoksi erottaa samaan sukuun kuuluvat muista suvuista.

Etunimi menetti täten aluksi saamansa ensisijaisen aseman, muuttuen vain osaksi yhteisestä kokonaisuudesta, jossa sukunimellä on tärkeämpi merkitys.² Samalla etunimen käyttö kuitenkin sai uusia muotoja. Var-

¹ O. A. Borum, *Familieretten*, s. 161; I. Lunöe, *Dansk personnavneret*, s. 12; Henrik Lundh, *Navneplikt og navnerett*, s. 4.

² Aivan omalaatuinen ja nykyaikaisesta nimilainsäädännöstä poikkeava on Islannin nimilaki 14. 5. 1925. Sen mukaan tulee kaikilla olla enintään kaksi islantilaista etunimeä isän, äidin tai ottoisän nimestä johdettuine lisänimineen. Sukuniminä sallitaan käytettä-

sinkin keskiajan jälkeen tuli vallalle useampien etunimien käyttö. Tapa lieenee lähtöisin Espanjasta ja johtui siitä, että kun katolilaisuuden vaatimuksiin kuului, että vain pyhimysten nimeä oli käytettävä etunimenä ja asianomainen nimen saaja siten tuli tämän pyhimyksen suojelukseen, vähitellen alettiin näitä suojelijoita hankkia useampia.³ Myöhemmin on useamman etunimen käyttöön vaikuttanut muun ohella halu antaa lapselle, paitsi oma nimensä, myös joko vanhemman tai muun läheisen etunimi. Etunimien lukumäärä paisui toisinaan, varsinkin ruhtinaallisten ja aatelisten keskuudessa, varsin suureksi.

Pääpiirteissään samanlaatuinen on meilläkin nimien muodostumisen ja käytön kehitys ollut, vaikkakin tähän on liittynyt eräitä kansallisia erikoispiirteitä, kuten esim. -nen päätteisten sukunimien muodostuminen.⁴ Eristyneissä oloissa ja yhteiskunnallisen kehityksen ollessa jäljessä Euroopan suurista sivistysvaltioista, on nimien käytön kehityskin meillä ollut huomattavasti hitaampaa. Kuvaavaa onkin, että tarve yhteiskunnan taholta rajoittaa nimien käytössä vallalla ollutta melkeinpä rajoittamatonta vapautta sai ensimmäisen varsinaisen ilmenemismuotonsa vasta 23. 12. 1920 annetussa SukunimiL:issa. Etunimiin nähden jäi entinen vapaus kuitenkin edelleen voimaan, kunnes niiden käyttö 20. 12. 1945 annetulla EtunimiL:lla tuli saatetuksi selvien lainsäädännöllisten määräysten piiriin. Voidaan näinollen todeta, että olemme nimioikeuden alalla — sisällyttäen tähän käsitteeseen vain henkilönimet eikä siis toiminimeä ja muita lähinnä taloudellisen elämän piiriin kuuluvia nimiä — saaneet täydellisen lainsäädännön.

Nimioikeudelliset kysymykset ovat meillä tietoisopillisessa kirjallisuudessa jääneet suhteellisen vähän käsitellyiksi,⁵ eikä nimioikeutemme

vain vain entisiä ja maahan muuttaneiden ulkomaalaisten sukunimiä, joten islantilaiset käytännöllisesti katsoen ovat ilman sukunimeä. *Lundh*, m.t. s. 37.

³ *Borum*, m.t. s. 5.

⁴ *Lainvalmistelukunnan* mietintö etunimistä. *Lainvalmistelukunnan* julkaisuja 1944 N:o 1 s. 5. *A. V. Forsman*, Tutkimuksia Suomen kansan persoonallisen nimistön alalta. *Aarno Maliniemi*, Henkilönimet esihistoriallisena ja katolisena aikana. *Suomen Kulttuurihistoria* I, s. 535 s.

⁵ Nimioikeutta ovat mm. käsitelleet: *Alexis Gripenberg*, *Vore icke lagbestämningar om familjenamn på kallade*. JFT 1902, s. 300 s.; *F. O. Lilius*, Sukunimiä koskevan lainsäädännön tarpeellisuudesta. LM 1906, s. 67 s.; *K. J. Ståhlberg*: Suomen hallinto-oikeus II. 2. pain., s. 25 s.; *Sama*, Nimilainsäädännöstä Suomessa. KHO:n juhlaulkaisu 1918—1943,

asemaa, sellaisena kuin miksi se viimeaikaisen lainsäädäntömme jälkeen on muodostunut, ole tarkemmin määritelty.⁶ Nimioikeudellisista aineellisista määräyksistämme kieltämättä varsin olennainen osa kuuluu perheoikeuden piiriin. Näin on kuitenkin laita vain sukunimiin nähden, sillä etunimien osalta eivät perheoikeudelliset näkökohdat ole määrääviä. Viimemainittujen kohdalla ovat pääasiassa yleisen edun vaatimukset etuallalla. Prosessuaalisessakin suhteessa on havaittavissa selvää kaksijakaisuutta. Niinpä SukunimiL:n mukaan sukunimen hyväksymistä ja muuttamista koskevat asiat käsitellään hallinnollisessa järjestyksessä, mutta riidat siitä, onko toinen oikeudettomasti saanut toisen sukunimen, menevät tuomioistuimeen, jonka asiana myös AL:n 84 §:n mukaan on avioeroasiassa määrätä vaimon sukunimestä.⁷ Etunimeä koskevat asiat sitä vastoin ovat käsiteltävät yksinomaan hallinnollisessa järjestyksessä.

s. 77 s.; A. W. Gadolin, Vår familjerättsliga namnrätt. JFT 1937, s. 632 s.; O. Hj. Granfelt, Hustrun följer mannens stånd och villkor. JFT 1939, s. 318 s.; Martti Rautiala, Avioliiton purkaminen, s. 81, 151, 224—230; Esko Hakikila, Sukunimeä koskeva lainsäädäntö; Eino J. Ahla, Vaimon oikeudesta käyttää miehen sukunimeä avioliiton purkauttua. LM 1941, s. 597 s.; Oiva Huttunen, Avioliittolaki, mm. s. 189 s.; F. Grönvall, Uusi avioliittolainsäädäntö, s. 90 ja 174.

⁶ Nimioikeuden asemasta oikeustieteessä on ulkomaisessa tietoisopillisessa kirjallisuudessa esitetty lukuisia eri teorioita. Niissä kuvastuvat monivivahteisesti eri näkemykset yksilön oikeudellisesta asemasta ja yhteiskunnan vaatimuksista. Ne, jotka lukevat nimioikeuden julkisoikeuden piiriin (kuten esim. Ihering, Rechtsschutz gegen injuriöse Rechtsverletzungen, s. 320 s. ja Planio, Traité élémentaire de droit civil I, s. 154) korostavat lähinnä sitä merkitystä, mikä nimien vapaan käytön rajoittamisella yleisen edun kannalta on pyrittäessä ulkonaisin tunnusmerkein yksilöimään kukin henkilö moninaisten julkisten oikeuksien ja velvollisuuksien kohteena. Yksityisoikeudellisten teorioiden kannattajat (sitä myös esim. oikeuskäytäntö Ranskassa) puolestaan pitävät omistusoikeutta nimeen mahdollisena ja näkevät keinoissa tämän oikeuden suojelemiseksi nimioikeudellisten määräysten päätarkoituksen. Perheoikeudelliset näkökohdat tulevat näissä teorioissa erityisesti korostetuiksi. Nykyaikaisista teorioista ovat huomattavaa kannatusta saaneet *individuaali-* ja *henkilöllisyysteoriat*, joille on yhteistä yksityisen henkilön merkityksen korostaminen nimioikeuskonstruktioissa. Lundh, m.t. s. 47 s.

⁷ Kun AL:n 32 §:ssä säädetään, että vaimo saa avioliittoon mennessään miehensä sukunimen, mutta käyttäköön, jos hän tahtoo ja ennen vihkimistä siitä vihkipäälle ilmoittaa, sitä nimeä mikä hänellä oli naimattomana ollessaan, ja miehensä nimeä niin yhdistettyinä, että hänen nimensä käy miehen nimen edellä, on herännyt kysymys siitä, voiko vaimo, joka ei ole tällaista ilmoitusta vihkipäälle tehnyt, vielä myöhemmin avioliittonsa aikana saada tämän oikeuden. KHO on 15. 1. 1947 N:o 142 katsonut, että vaimolla on myöhemmin SukunimiL:ssa nimen muutolle säädettyssä järjestyksessä mahdollisuus saada tämä muutos aikaan. Tässä tapauksessa voidaan siis vaimon sukunimi avioliiton aikana hallinnollisessa järjestyksessä muuttaa miehen nimen pysyessä muuttumattomana.

Nähdäksemme ei nimioikeutemme sisäiselle luonteelle väkivaltaa teke-
mättä sitä voida ilman muuta lukea sen paremmin yksityisoikeuden kuin
julkisoikeudenkaan piiriin. Kun sekä etu- että sukunimen omaaminen
on velvollisuus, joka on edellytyksenä yksilön osallistumiselle nykyaikai-
seen monirataiseen yhteiskunnalliseen koneistoon, voidaan nimioikeuden
painopisteen kuitenkin katsoa olevan julkisoikeuden puolella ja se lu-
kea lähinnä hallinto-oikeuteen kuuluvaksi.

Yleisistä nimioikeudellisista periaatteista johtuu, että EtunimiL, jonka
säännösten tarkastelusta nyt on lähinnä kysymys, sisältää useita saman-
sisältöisiä määräyksiä kuin SukunimiL:kin. Mutta toisaalta etunimen eri-
koisesta luonteesta aiheutuu useita asiallisesti toisensisältöisiä säännöksiä.

Yhteistä näille laeille on, että sekä suku- että etunimeen nähden on
voimassa *n i m i p a k k o*.⁸ Jokaisella Suomen kansalaisella tulee olla mo-
lemmat nimet. Sukunimen käsitteeseen kuuluu, että kullakin on vain
yksi sukunimi. Eri asia on, että se voi olla kokoonpantu useammasta
nimestä, joita erikseenkin voi sukunimenä käyttää, mutta saman henki-
lön käyttämänä näiden nimien tulee muodostaa yhtenäinen kokonaisuus.
AL:n 32 §:ssä säädetään, että vaimolla on määrätyin edellytyksin oikeus
käyttää sitä nimeä, mikä hänellä on ollut naimattomana ollessaan ja mie-
hensä nimeä yhdistettyinä. Samoin on ilmeisesti laita milloin erillisiä
nimiä halutaan käyttää sukunimenä. Etunimeen nähden on asia toisin.
Vaikkakin sana etunimi kielellisesti tarkoittaa yhtä nimeä, käytetään sitä
EtunimiL:ssa myös yleiskäsitteenä, johon voidaan sisällyttää useampia
etunimiä. EtunimiL:n 1 §:ssä on sallittujen etunimien lukumäärä rajoi-
tettu kolmeksi.⁹ Tulkinnan varaista on, onko etunimiä, jotka suoranai-
sesti ovat yhdistetyt kahdesta eri etunimestä tai jotka kirjoituksessa
yhdysviivalla yhdistetään toisiinsa, pidettävä yhtenä vai eri etuniminä.
Ilmeistä on, ettei sille seikalle miten nimi lausutaan, voida antaa ratkaise-
vaa merkitystä, vaan määräävänä on pidettävä miten nimi kirjoitetaan.¹⁰
Lienee katsottava, että yhdysviivalla toisiinsa yhdistetyt erilliset etunimet

⁸ SukunimiL:n 2 §:ssä on säädetty velvollisuus määrääjassa ottaa sukunimi. *Rafael Erich*, Suomen valtio-oikeus. I, s. 258, lukee tämän velvollisuuden kansalaisten ns. sta-
tusvelvollisuuksiin.

⁹ Lainvalmistelukunta eikä Hallitukseen eivät ehdottaneet etunimien lukumäärän
rajoittamista. *Lainvalmistelukunnan mietintö*, s. 3; *Hallituksen esitys* N:o 73, 1945 vuoden
valtiopäivät.

voidaan, kuten sukunimien kohdalta on laita, pitää yhtenä etunimenä sekä ettei niitä siis, jotta ne voitaisiin lukea yhdeksi etunimeksi, tarvitse kirjoittaa täysin yhteen.¹¹ Vaikkakin etunimien käytössä ja niiden kirjallisuudessa ilmaisumuodoissa vallitsee suuri vapaus, ei tässä suhteessa kuitenkaan voida keinotekoisesti useita etunimiä yhdistäen poiketa yleisestä tavasta ja siten kiertää EtunimiL:n rajoitusta etunimien lukumäärään nähden.

Samanlaisena rajoittavana määräyksenä sekä suku- että etunimiin nähden on, etteivät ne saa olla kielen vastaisia eikä sopimattomia. Mitä kielen vastaisuuteen tulee, tuottaa tämän käsitteen täsmällinen määrittely ilmeisesti meidän oloissamme huomattavia vaikeuksia. Kun meillä käytännössä olevat sukunimet eivät läheskään yleisesti ilmaise asianomaisen äidinkieltä, on selvää, ettei sukunimen kielillisellä laadulla tässä suhteessa ole erikoisempaa merkitystä. Molempien kotimaisten kieltemme yhdenvertaisuudesta, vieraskielisten nimien käytön yleisyydestä ja ylivoimaisista vaikeuksista ryhmittää varsinkin etunimet määrätyn kielen mukaan johtuu, ettei äidinkielellekään tässä suhteessa voida antaa ratkaisevaa merkitystä, sitäkin vähemmin kun äidinkielikin voidaan tosiasiaa koska tahansa muuttaa. EtunimiL:n tarkoituksen ei voida katsoa olevan tähän asti vallinnutta vapautta erityisemmin rajoittaa.¹² Vastaavanlainen säännös SukunimiL:n 9 §:ssä ei käytännössä ole johtanut sanottavampiin rajoituksiin.¹³

Sopimattomalla nimellä ei tarkoiteta yksinomaan sellaista nimeä, joka yleisen järjestyksen, hyvän tavan tai säädylisyyden vastaisena tai uskonnollisia tunteita loukkaavana voi herättää pahennusta. Tähän

¹⁰ *Lundh*, m.t. s. 97; *Lunöe*, m.t. s. 68. — Kun *E. A. Saarimaa*, *Kielenopas*, s. 98, selittää, että henkilönimet on kirjoitettava asianomaisen nimenomistajan oman kirjoitustavan mukaan, että merkkihenkilöiden etunimet on tapana suomalaistaa ja että sitä, että joku »Vilho tai Väinö» käyttää nimessään kaksinkertaista W:tä ei turhana tapana tarvitse ottaa huomioon, voidaan näitä ohjeita soveltaa vain nimien epävirallisessa käytössä. Virallisessa nimien käytössä on noudatettava väestöluetteloa.

¹¹ Esim. *Eva-Liisa*, *Marja-Leena*, eikä siis *Evaliisa*, *Marjaleena*.

¹² *Lainvalmistelukunta*, s. 20.

¹³ Tietävästi ainoa kielenvastaiseksi KHO:ssa todettu sukunimi on nimi *Vuveo*. KHO 1937 II 1302. (Äänestys 3>2). Sukunimeä *Holmi*, jota LH piti kielenvastaisena, ei KHO sellaisena pitänyt. KHO 1933 II 2596. Estettä ei myöskään ollut sukunimen *Decker* muuttumiselle sukunimeksi *Decker de Valliere*, jota asianomaisen äidin ja tämän vanhempien ilmoitettiin käyttäneen. KHO 1938 II 1654.

käsitteeseen on myös sisällytettävä etunimet, jotka naurettavina tai häväisevinä ovat sen kantajalle kiusallisia. Siinä suhteessa ovat vanhemmat aikaisemmin, melko täydellisen vapauden vallitessa etunimien valittamisessa, useasti yksityisiä mielitekojaan tai päähänpistojaan noudattamalla raskaasti rikkoneet lapsiaan vastaan.¹⁴

Etunimen ottaminen sukunimeksi ei ole kielletty, mutta sukunimeä ei yleensä voida hyväksyä etunimeksi. Eräissä tapauksissa on kuitenkin varsin vaikeata ilman muuta todeta onko nimi etu- vai sukunimi. EtunimiL:n 3 §:n mukaan sukunimi voidaan hyväksyä etunimeksi siinä tapauksessa, että se on johdettu isän etunimestä ja sitä käytetään toisen etunimen ohella.¹⁵ Tämä säännös tietää sitä, että ns. *p a t r o n y m i k a*, isän nimeä osoittavat lisänimet, jotka varsinkin ruotsin kielessä (-son päätteisinä) ovat suhteellisen yleisiä ja ovat aikoinaan muodostuneet sukunimiksi, luetaan etunimien luokkaan. Näinollen ei siis enään voida tällaisia lisänimiä lyhennettyinä virallisina etuniminä käyttää, ellei niitä ole alunperin annettu tai myöhemmin niiden käyttöön virallisena etunimenä saatu asianmukaista lupaa.¹⁶

Etunimi ei myöskään saa olla *sukupuolenvastainen*. Tässä suhteessa vallinneesta melko suuresta hajanaisuudesta johtuen on nykyisin käytössä joukko etunimiä, etenkin suomenkielisiä, joiden käyttö ei ole vakiintunut määrätyn sukupuolen etunimenä.¹⁷ Kun tässä suhteessa olisi pyrittävä selvään kahtiajakoon,¹⁸ olisi suotavaa, että OM, kuten 28. 12. 1945 annetun EtunimiA:n 6 § edellyttää, määräisi mitä etunimiä on pidettävä miehen- ja mitä naisenniminä.¹⁹

Nämät etunimen ottamista rajoittavat määräykset eivät kuitenkaan ole, etunimen sopimattomuutta lukuunottamatta, ehdottomia. Pieteetti

¹⁴ Esimerkkeinä tällaisista etunimistä on mm. mainittu: Rullgardina Stinkkadora (liittyen suomalaiseen sukunimeen), Maria Himottu ja Uusi Taisto. *Lainvalmistelukunta*, s. 20.

¹⁵ Lainvalmistelukunta ehdotti sukunimen käytön ehdotonta kieltämistä etunimenä. Hallituksen esitykseen se tuli KHO:n asiassa antaman lausunnon mukaisesti nykyisessä muodossaan. Hallituksen esitys, s. 13.

¹⁶ Vrt. *Gadolin*, m.k. s. 634.

¹⁷ Esim. Kaino, Lahja, Oiva, Oma, Varma, Vieno jne.

¹⁸ Etunimen epämääräisyydestä on ilmoitettu johtuneen mm., että nainen on kutsuttu asevelvollisuuskutsuntaan. *Lainvalmistelukunta*, s. 21.

¹⁹ Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimesta on v. 1946 laadittu etunimiluettelo, jossa miehille ja naisille tarkoitetut etunimet on erikseen lueteltu.

uskonnollisia tapoja kohtaan, kuten esim. että roomalaiskatolisilla miehillä usein on yhtenä etunimenä naisen nimi (esim. Maria), samoin kuin muu p ä t e v ä syy oikeuttaa viranomaiset sallimaan näistä määräyksistä poikkeuksia.

Kirkonkirjaan, uskonnollisen yhdyskunnan jäsenluetteloon tai siviili-rekisteriin merkitty etunimi säilyy sellaisenaan virallisena etunimenä, kunnes se ehkä EtunimiL:n 4 §:ssä säädettyssä järjestyksessä m u u t e t a a n. Muussa järjestyksessä eivät edes muodolliset muutokset väestöluetteloon ole sallittuja.²⁰ Sanamuodon mukaan tulkiten ei muuttamisella voitaisi tarkoittaa muuta kuin entisen etunimen vaihtamista uuteen. Näin ahtaasti ei lakia kuitenkaan ole tulkittava. Muuttamiseksi on katsottava myös yhden tai kahden etunimen lisääminen tai yhden tai useamman entisen poisjättäminen.^{21 22} Kun lain mukaan ketään ei voida pakottaa poistamaan jo saamiaan etunimiä, ei voitane estää vaihtamasta etunimeä toiseksi, vaikka etunimien lukumäärä ylittäisi lain määräämän kolmen etunimen enimmäismäärän.

Etunimen muuttamisen asiallisena säännönmukaisena edellytyksenä on toisaalta, että m u u t e t t a v a etunimi ei uutena etunimenä voi lain voimaantultua tulla siinä olevien rajoittavien määräysten vuoksi hyväksytyksi, ja toisaalta, että u u s i etunimi täyttää lain vaatimukset.²³ Mutta sen lisäksi on etunimen muuttamisen edellytyksenä, että siihen havaitaan olevan muuta p ä t e v ä ä syytä. On selvää, että näin ylimalkainen määräys on antanut aihetta huomattaviin tulkintavaikeuksiin ja horjuvai-

²⁰ Kreikkalaiskatolisen kirkkohallituksen kiertokirjeitä, 15/7 1930 ja 2/12 1930, joissa on annettu ohjeita etunimien kansalaistamisesta, ei enään voida noudattaa. Vrt. *Ståhlberg*, Juhlajulkaisu s. 89.

²¹ Demetrio E. pyysi toiseksi etunimekseen David. LH jätti hakemuksen *tutkimatta*, koskei etunimen lisäämistä ollut pidettävä EtunimiL:n tarkoittamana etunimen muuttamisena. KHO: koska uuden etunimen ottaminen entisen lisäksi voitiin katsoa EtunimiL:n 6 §:ssä tarkoitetuksi muuttamiseksi, palautettiin asia. 1. 10. 1946 N:o 2489. Samoin s.p. N:o 2490 (LH. oli samoin perusteluin *hylännyt* hakemuksen).

²² Pirkko Rafael A. pyysi etunimen Pirkko poistamista naisennimenä. LH hylkäsi hakemuksen, koskei ollut kysymys etunimen muuttamisesta vaan entisen poistamisesta. KHO: koska yhden etunimen poistaminen useammista etunimistä voitiin katsoa EtunimiL:n 6 §:ssä tarkoitetuksi muuttamiseksi, palautettiin asia. 16. 12. 1946 N:o 3441.

²³ Rajan vetäminen kielenvastaisuuden ja sopimattomuuden välillä saattaa olla tulkinnanvaraista. Kun sukunimeä Pehkonen pyydettiin muutettavaksi sukunimeksi Aki-leia, LH katsoi tämän kielenvastaiseksi, mutta KHO (äänestys 4>3) sopimattomaksi. 12. 3. 1947 N:o 821.

suuteen käytännössä, sillä etunimien muutoksen perusteluiksi esitetyt syyt ovat, varsinkin naisten kohdalta, joiden piiristä suurin osa uuden etunimen tavoittelijoista on löydettävissä, mitä moninaisimmat. Varsin useissa tapauksissa on tämä luettava liiallisen herkkätuntoisuuden, jopa turhamaisuuden tai sievistelyhalun tiliin, eikä sellaisena voi olla lain edellyttämänä pätevänä aiheena etunimen muuttamiselle.²⁴ Pätevänä syynä voidaan toisinaan pitää pyydetyn etunimen niin pitkäaikaista käyttöä, että se on vakiintunut asianomaisen nimeksi, jolloin ei kuitenkaan entisen etunimen muunnoksia voida ilman muuta ottaa huomioon, koska käytännössä varsinkin läheisten kesken muutoinkin etunimiä muunnellaan. Uskontunnustuksen muuttuminen tai painavat uskonnolliset syyt, samoin kuin myös tarkoitus kansallistaa etunimi, voivat myös tulla kysymykseen.²⁵ Etunimen äidinkielen mukaisuudella saattaa tässä harkinnassa myös olla huomattava merkitys, koska toisaalta ei ole yleensä aihetta suostua äidinkielen vastaisiin muutoksiin, mutta toisaalta ei ole syytä asettaa varsin suuria esteitä selvästi äidinkielen vastaisten etunimien muuttamiselle paremmin asianomaisen kieleen soveltuviksi, vaikkakin tässä suhteessa on, kuten yleensäkin, syytä määrättyllä pidättyväisyydellä estää tarpeettomat muutokset. Ottolapsien voidaan katsoa olevan etunimien muuttamiseen nähden, varsinkin jos on kysymys nuorista lapsista, jossain määrin erikoisasemassa. On ymmärrettävää, että ottovanhemmat haluavat monasti mahdollisimman täydellisesti irroittaa lapsen sen entisyydestä ja antamalla sille itse valitsemansa etunimenkin vahvistaa tunnesiteitään lapseen. Tämän pyrkimyksen toteuttamiselle ei ole asetettava liian suuria esteitä.²⁶ Samassa asemassa eivät ole ns. kummilapset, vaan

²⁴ Pätevää syytä ei ole katsottu olleen mm. seuraavissa tapauksissa: Sippo etunimiksi Viljo Antero. KHO 16. 12. 1946 N:o 3439. — Raimo/Jurkka. KHO 21. 4. 1947. N:o 1248. — Uuno/Olavi Erkki. KHO 21. 4. 1947 N:o 1247. — Fanny Pauliina/Paula-Leena. KHO 5. 5. 1947 N:o 1417. — Oiva/Eino. KHO 5. 5. 1947 N:o 1418. — Alma/Armi (koska ent. vanhan-aikainen). KHO 28. 5. 1947 N:o 1733. — Ida Dagmar/Maija t. Marjatta Ida Dagmar. KHO 14. 10. 1947 N:o 2799. — Iida/Iris. KHO 28. 10. N:o 3042. — Ellen/Pia (äidinkieli suomi). KHO 11. 11. 1947 N:o 3189. — Eeti/Veeti. KHO 11. 11. 1947 N:o 3188.

²⁵ J:n ainoa etunimi Maria, joka kr.kat. uskontunnustuksen mukaisesti oli annettu, pyydettiin ev. luth. seurakuntaan siirtymisen vuoksi muutettavaksi etunimeksi Helena. LH: hylkäsi, koskei esitetty kyllin pätevää syytä. KHO hyväksyi hakemuksen. 9. 3. 1948. N:o 765. Vrt. *Ståhlberg*, Juhlajulkaisu s. 89.

²⁶ KHO:n käytännössä on näille näkökohdille alettu antaa entistä suurempi arvo. Seuraavia ottolapsen etunimen muutoksia ei ole hyväksytty: Irma Iris Hellevi nimiksi.

on näiden etunimien muuttamiseen, esim. kielellisistä syistä, suhtauduttava kielteisemmin. Vieraan maan kansalaisen etunimeä ei meillä, yhtä vähän kuin sukunimeäkään, voida muuttaa.²⁷ Kansainvälisessä oikeudessa sovelletaankin tavallisesti sekä henkilö- että perheoikeudellisiin oikeussuhteisiin sen maan lakia, minkä kansalaisia asianomaiset ovat.²⁸

Henkilön etunimet muodostavat yhden kokonaisuuden. Kun niiden muuttaminen on ensi kädessä riippuva asianomaisen omasta tahdosta, ei viranomaisilla ole katsottava olevan oikeutta oman harkintansa mukaan poiketa tehdystä muutosesityksestä hyväksymällä vain osan siitä, kuten esim. hyväksymällä kahdesta muutettavasta etunimestä vain toisen, ellei hakija ole tehnyt vaihtoehtoista pyyntöä tai hakemuksesta muutoin käy ilmi, että tämä vastaa hakijan toivomusta.²⁹

Kun EtunimiL:n 5 §:ssä säädetään, että hakemus etunimen muuttamisesta on tehtävä sen läänin lääninhallitukselle, jossa nimi on väestöluettelossa, tarkoitetaan väestöluettelolla yleisiä väestöluetteloita eli siis kirkonkirjaa, uskonnollisen yhdyskunnan jäsenluetteloa ja siviilirekisteriä. Henkikirjaa ei tällaisena luettelona pidetä. Tulkinnan varainen on toistaiseksi ns. siirtoseurakuntien asema, koska alueensa menettäneiden seurakuntien kohtalo on lopullisesti järjestämättä.³⁰

Etunimen hyväksymistä tai muuttamista koskevien asioiden käsitteilyyn osallistuessaan viranomaiset harjoittavat hallintotoimintaa ja niiden

Tuija Tuulikki (äänestys 3/2) 27. 5. 1946 N:o 1528. — Kai Juhani/Kari Olavi ja Aila Kaarina/Pirjo Marjatta. 9. 12. 1946 N:o 3348. — Raisa/Riitta. 16. 12. 1946 N:o 3437. — Myöhemmin hyväksytty: Onni Edvard/Turkka Ilmari. 21. 11. 1947 N:o 3356. Periaatteellisenä ratkaisuna mainittakoon seuraava täysi-istuntoratkaisu: Suomenkielisellä paikkakunnalla asuvat ruotsinkieliset ottovanhemmat saivat luvan muuttaa otto-lasten etunimet Anja Elina ja Hilka Taimi nimiksi Anja Maj ja Anita Maria. 28. 4. 1948 N:o 1394.

²⁷ Näin etunimien osalta KHO 9. 1. 1948 N:o 4. Samoin sukunimen 1929 II 2707.

²⁸ Aarne Rekola, Saamisoikeuden vanhentuminen, s. 444.

²⁹ Kun Hilma Hellen Helena H. oli pyytänyt että etunimi Hilma poistettaisiin tai että sen tilalle hyväksyttäisiin etunimi Pirjo, niin koska H. oli ensi sijaisesti anonut etunimen poistamista, mutta LH oli käsitellyt asiaa ikäänkuin olisi ollut kysymys vain nimen vaihtamisesta toiseen, palautettiin asia LH:lle. KHO 3. 3. 1947 N:o 719. Vrt. myös 21. 11. 1947 N:o 3356.

³⁰ Kun hakija oli kirkonkirjoilla Viipurin seurak:ssa ja hakemus oli tehty Kuopion LH:lle, jonka alueella hakija asui ja papintodistus oli annettu Mikkelin läänissä, ei hakemuksen käsitteilyn katsottu kuuluneen Kuopion LH:n toimivaltaan. KHO 3. 11. 1947 N:o 3090. Selvä kanta ilmenee ratkaisusta 12. 4. 1948 N:o 1147: luovutetulla alueella olleessa seurakunnassa kirkonkirjoissa olevan henkilön etunimen muuttamista koskeva asia oli käsiteltävä Kymen l. LH:ssa.

toimenpiteet johtavat hallintotoimiin, joita on pidettävä perustavina eli konstitutiivisina.³¹ Käsitellessään muutoksenhaun johdosta etunimen muuttamista koskevia asioita KHO harjoittaa hallinto-oikeudellista lainkäyttöä. Kun lakimme ei myönnä yksityiselle varsinaista oikeutta johonkin etunimeen, ei etunimiä koskeva myönteinen ratkaisu perusta tälle toisilta turvattua oikeutta tähän etunimeen, vaikkakin asianomainen sen kautta saa henkilökohtaisen oikeuden, samoin kuin velvollisuuden, tämän etunimen käyttöön. Kielteiset ratkaisut eivät tule, vielä vähemmin kuin sukunimiä koskevatkaan,³² varsinaisessa mielessä asiallisesti lainvoimaisiksi, oikeusvoimaisiksi.³³ Etunimen muuttamista koskevassa asiassa annettu hylkäävä päätös ei niin muodoin ole muodollisena esteenä asian ottamiselle uudelleen käsiteltäväksi.³⁴ Eri asia on, että mikäli asiallisesti uusia perusteita ei esiintuoda, hakemus, ellei aikaisempi päätös ole ollut lainvastainen, yleensä tulee hylätyksi.³⁵

EtunimiL ei suo, kuten edellä jo on lausuttu, etunimelle oikeussuojaa, ei edes niin rajoitettua kuin SukunimiL myöntää sukunimelle. Toisen etunimen, olkoonpa että se olisi jonkin keksimä tai jollekin suvulle ominainen, omaksumista ei voida estää, eikä toisen etunimen käyttämisestäkään, mikäli ei kysymyksessä ole oman henkilöllisyyden rikollinen salaaminen tai nimen vilpillinen käyttö, ole säädetty rangaistusta. Asianomaisen viranomaisen hyväksymää etunimeä, olkoonpa että se olisi myönnetty lainvastaisesti, ei voida säännönmukaisessa lainkäyttöjärjestyksessä saada poistetuksi. KHO:lla on kuitenkin oikeus purkaa etunimen muuttamista

³¹ Ståhlberg, Suomen hallinto-oikeus, s. 321; V. Merikoski, Suomen julkisoikeuden oppikirja. II, s. 15.

³² Näin KHO 1934 I 29. Päinvastainen kanta on aikaisemmin ollut vallalla. 1926 II 951 ja 2248.

³³ Merikoski, m.t. s. 45.

³⁴ KHO 9. 12. 1946 N:o 3349.

³⁵ Merikoski, m.t. s. 49. — Kysymystä valaisevana mainittakoon seuraava oikeustapaus: K. pyysi etunimensä August Aleksander muutettaviksi nimiksi Helo Ale, koska entiset olivat epäkäytännölliset ja hankalat. LH hylkäsi hakemuksen, koska ehdotetut etunimet olivat sopimattomat. KHO katsoi tosin, etteivät etunimet olleet sopimattomia, mutta hylkäsi hakemuksen, koska muutokseen ollut pätevää syytä. K. uudisti hakemuksen, koska etunimi August aiheutti pilkkua ja loukkauksia. LH hylkäsi hakemuksen, koska ollut pätevää syytä muutokseen ja huomioon ottaen KHO:n aikaisemman ratkaisun. KHO pysytti LH:n päätöksen lopputuloksen; koskei ollut pätevää syytä etunimien muuttamiseen. 15. 3. 1948 N:o 873.

Etunimilaista ja sen tulkinnasta

koskeva päätös, kuten sukunimenkin muuttamista koskeva, samoin edellytyksin kuin lainvastaiset hallintopäätökset yleensä.³⁶

EtunimiL:n voimaantulo on merkinnyt huomattavaa edistysaskelta nimilainsäädäntömme kehittämisesä nykyaikaiselle tasolle. Kun valtiavallan eli yleisen edun edustajalle ei ole varattu mahdollisuutta hakea muutosta etunimiä koskeviin rekisteriviranomaisten ja lääninhallituksen ratkaisuihin, on kuitenkin ilmeistä, että käytäntö ei voi muodostua täysin yhtenäiseksi ja että lain säännösten valvominen jää epätäydelliseksi. EtunimiL:n ensisijainen tarkoitus, eri henkilöiden yksilöiminen etunimen avulla saman sukunimen omaavista, tulee kuitenkin nykyisin säännöksin riittävästi toteutetuksi.

³⁶ Sukunimen muuttamista koskeva LH:n päätös purettiin, kun hakija ei ollut Suomen kansalainen. KHO 27. 3. 1944 N:o 995. Samoin 9. 1. 1948 N:o 43.